

**Πανεπιστήμιο Κρήτης
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας**

**Περιγραφή Μαθημάτων
Χειμερινού εξαμήνου 2011-12**

Ρέθυμνο, Οκτώβριος 2011

Π Ρ Ο Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Α Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α (Χειμερινό εξάμηνο 2011-2012)

Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας

Αρχαία Ιστορία (ΑΙΣ)

ΑΙΣ 608	Κατερίνα Παναγοπούλου	Αρχαία Ελληνική και Ρωμαϊκή Οικονομία (Π)
---------	--------------------------	---

Περιγραφή

Έχει υποστηριχθεί ότι στην αρχαιότητα, όπως και σήμερα, η διάρθρωση της οικονομίας προδιέγραφε το χαρακτήρα των κρατικών σχηματισμών και τη διαμόρφωση των αρχαίων κοινωνιών. Στόχος της γενικής επισκόπησης της οικονομίας στα Ελληνικά κράτη, στην Αίγυπτο και στη ρωμαϊκή επικράτεια μέχρι και τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους είναι καταρχήν η εξοικείωση των φοιτητών με το πολιτικό πλαίσιο και τους σύμφυτους πολιτειακούς θεσμούς στην αρχαιότητα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, μέσα και από τη μελέτη συναφών φιλολογικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών τεκμηρίων επιδιώκεται η κατανόηση των κανόνων που διείπαν τη λειτουργία των προβιομηχανικών οικονομιών και που συνέβαλαν στη διαμόρφωση των επιμέρους κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών σχηματισμών και δικτύων στην περιοχή της Μεσογείου και στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Με γνώμονα τα εκάστοτε δημογραφικά χαρακτηριστικά των επιμέρους περιοχών (προσδιορισμένα από τις οικολογικές συνθήκες), το χαρακτήρα του οίκου (που περιλαμβάνει γυναίκες και δούλους), των θεσμών, της τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, θα παρακολουθήσουμε τις δομές και την εξέλιξη στην παραγωγή, διανομή και κατανάλωση προϊόντων στο 'παγκοσμιοποιούμενο' Μεσογειακό περιβάλλον της αρχαιότητας. Θα επιχειρήσουμε επίσης να αποφανθούμε εάν οι προβιομηχανικές οικονομίες στόχευαν στην ανάπτυξη και πώς αυτή σταθμίζεται σε σχέση με τις πρακτικές στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες.

Επιλεκτική Βιβλιογραφία:

- Austin, M. και Vidal-Naquet, P (1998). *Οικονομία και Κοινωνία στην Αρχαία Ελλάδα* (Αθήνα: Δαίδαλος).
- Bresson, A. (2010/11), *Η οικονομία στις Ελληνικές πόλεις-κράτη*, A. *Οι δομές και η Παραγωγή* (Αθήνα: Πατάκης) = idem (2007), *L'économie de la Grèce des cités (fin VIe-Ier siècle a. C.). I. Les structures et la production. Collection U.* Paris: A. Colin.
- Bresson, A. (2008), *L'économie de la Grèce des cités (fin VIe-Ier siècle a. C.). II. Les espaces de l'échange* (Paris: A. Colin).
- Bresson, A. (2000), *La cité marchande* (Bordeaux: Ausonius).
- Brulé, P., Oulhen, J., Prost, Francis. (επιμ.) (2007), *Économie et Société en Grèce antique (478-88 av.J.-C.)*. (Rennes: Presses Universitaires)
- Finley, M.I. (1973), *The Ancient Economy* (London: Chatto & Windus).
- Rhodes, P.J. (2011), *Οι ελληνικές πόλεις-κράτη* (Αθήνα: Πατάκης).
- Scheidel, W., Morris, I., Schaller, R. (edd.) (2007), *The Cambridge Economic History of the Greco-Roman World* (Cambridge: University Press).
- Crawford, M.H. (1985), *Coinage and Money under the Roman Republic* (London: Methuen).

- De Ligt, L., *Fairs and Markets in the Roman Empire. Economic and Social Aspects of Periodic Trade in a pre-industrial Society* (Amsterdam 1993).
- Von Reden, S. (2010), *Money in Classical Antiquity* (Cambridge: University Press).

ΑΙΣ 342	Κατερίνα Παναγοπούλου	Ο κόσμος των Ελληνιστικών πόλεων (Σ)
---------	--------------------------	--------------------------------------

Περιγραφή

Αντικείμενο του σεμιναρίου αποτελούν οι μεταβολές που υπέστησαν οι ελληνικού τύπου πόλεις, παλαιές και νεόδμητες, σε επίπεδο διοικητικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό, κατά την προσαρμογή τους μέσα στο νέο διεθνές διοικητικό πλαίσιο που αναδύθηκε από τον κατακερματισμό του βασιλείου του Μεγάλου Αλεξάνδρου στα επιμέρους ελληνιστικά βασίλεια. Μέσα από τη μελέτη των συναφών τεκμηρίων (φιλολογικών, αρχαιολογικών, επιγραφικών), οι φοιτητές ενθαρρύνονται να μελετήσουν πώς, σε ποιο βαθμό και με ποιους τρόπους διαπραγματεύτηκαν οι πόλεις με τους ελληνιστικούς βασιλείς την επιβίωσή τους αλλά και τη διατήρηση, στο μέτρο του εφικτού, της σφαίρας επιρροής τους μέσα στους νεόκοπους κρατικούς σχηματισμούς.

Επιλεκτική Βιβλιογραφία:

- Billows, R., ‘Cities’, in Erskine, A., *The Blackwell Companion to the Hellenistic World* (London: Blackwell, 2003) 196-215.
- Bresson, A., *L’ économie de la Grèce des cités, fin 6ème-1er siècle a.C., I. Les structures et la production* (Paris, Armand Colin, 2007).
- Engberg-Pedersen, Troels, ‘The Relationship between Intellectual and Political Centres in the Hellenistic World’, στο Bilde et al. (ed.), *Centre and Periphery in the Hellenistic World* (Aarhus: University Press, 1993) 285-315.
- Fraser, P., *Cities of Alexander the Great* (Oxford: University Press, 1996).
- Cohen, G., *The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands, and Asia Minor* (Ann Arbor, Mich.: University of California Press, 1995).
- Cohen, G., *The Hellenistic Settlements in Syria, the Red Sea Basin, and North Africa* (Ann Arbor, Mich: University of California Press, 2006).
- Fraser, P., *Ptolemaic Alexandria* (Oxford: Clarendon Press, 1972).
- Frösen, J., *Early Hellenistic Athens, Symptoms of a Change*, Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens, τόμ. VI (Finland: Vammalan Kirjapaino Oy, 1997).
- Grainger, J.D., *The cities of Pamphylia* (Oxford and Oakville: Oxbow, 2009).
- Guimier-Sorbets, M., Hatzopoulos, M., Morizot, Y. (επιμ.), *Rois, Cités, Necropoles, Institutions, Rites et Monuments en Macédoine*, Meletemata 45 (Athènes 2006).
- Herman, G., ‘The Court Society of the Hellenistic Age’, στο Cartledge, P. et al. (edd.), *Hellenistic Constructs* (Cambridge: University Press, 1997) 199-224.
- Le Glay, M., Voisin, J.-L., Le Bohec, Y., *A History of Rome* (1996², repr. 2001).
- Paschides, P., *Between City and King: Prosopographical Studies on the Intermediaries Between the Cities of the Greek Mainland and the Aegean and the Royal Courts in the Hellenistic Period (322-190 BC)*, Meletemata 59 (Αθήνα 2008).
- Χανιώτης, Α. (2009), *Θεατρικότητα και δημόσιος βίος στον ελληνιστικό κόσμο* (Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).

Βυζαντινή Ιστορία (ΒΙΣ)

ΒΙΣ 606	Αντωνία Κιουσοπούλου	Κράτος και Εκκλησία κατά τους παλαιολόγειους χρόνους (Π)
---------	----------------------	--

Περιγραφή

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα εξεταστούν οι σχέσεις του βυζαντινού κράτους με την Εκκλησία κατά την περίοδο 1261-1453. Ειδικότερα θα αναλυθούν:

- το κίνημα των Αρσενιατών
- το ρεύμα του ησυχασμού
- οι προσπάθειες για την άρση του σχίσματος των Εκκλησιών και
- η σύγκρουση ενωτικών και ανθενωτικών.

Είναι προφανές ότι τα ζητήματα αυτά δεν θα μελετηθούν από θεολογική άποψη, αλλά ως αφορμή για να συζητηθούν τα πολιτικά διακυβεύματα και οι ιδεολογικές διαμάχες που χαρακτηρίζουν τη βυζαντινή κοινωνία κατά τη συγκεκριμένη εποχή.

ΒΙΣ 338	Αντωνία Κιουσοπούλου	Η βυζαντινή οικογένεια (Σ)
---------	----------------------	----------------------------

Περιγραφή

Στο σεμινάριο θα μελετηθεί η οικογένεια ως βασικός θεσμός της βυζαντινής κοινωνίας. Ανάμεσα στα θέματα που θα συζητηθούν, μέσα και από την ανάλυση των διαθέσιμων πηγών, είναι το νομικό πλαίσιο που ρύθμιζε τις οικογενειακές σχέσεις, οι γαμήλιες στρατηγικές που αναπτύσσονταν κατά εποχές και κοινωνικά στρώματα, το κληρονομικό σύστημα, η διαμόρφωση ενός οικογενειακού μοντέλου και οι παρεκκλίσεις από αυτό, και τέλος η δημογραφική και η οικονομική όψη του νοικοκυριού.

Ιστορία Μέσων Χρόνων (ΙΜΧ)

ΙΜΧ 259	Αγλαΐα Κάσδαγλη	Γυναίκες στη μεσαιωνική Ευρώπη (Π)
---------	-----------------	------------------------------------

Περιγραφή

Η ιστορία των γυναικών περιλαμβάνει εξ ορισμού την ιστορία της σχέσης των δύο φύλων και στην ουσία αποτελεί προσπάθεια να εξεταστούν τα ιστορικά φαινόμενα στην έμφυλη διάστασή τους. Ου παραδόσεις θα ξεκινήσουν με μια εισαγωγή στην ιστορία των γυναικών και μια συζήτηση για την περιοδολόγηση και τις πηγές της μεσαιωνικής ιστορίας. Στη συνέχεια θα εξεταστούν οι κυρίαρχες απόψεις περί γυναικών κατά τη μεσαιωνική εποχή, η νομική τους θέση αλλά και πτυχές της οικονομικής και της κοινωνικής τους ζωής, με παραδείγματα από πηγές της εποχής.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ. Δεν είναι δυνατόν να εγγραφούν σε αυτή την παράδοση φοιτητές που είχαν εξεταστεί επιτυχώς στο ΙΜΧ 224 [«Η τέταρτη τάξη - γυναίκες στη μεσαιωνική Ευρώπη»]. Οι εγγεγραμμένοι φοιτητές θα πρέπει να παρακολουθούν τη σχετική σελίδα στο e-learning κάθε εβδομάδα για να καθοδηγούνται στ μελέτη τους και να βλέπουν τη βιβλιογραφία και τις πηγές.

Ενδεικτική βιβλιογραφία: [στην παράδοση θα δοθεί και θα σχολιαστεί εκτεταμένη μορφή της]

1. Βιβλία στα οποία θα βρείτε βασικές πληροφορίες στην ελληνική γλώσσα για να “τοποθετήσετε” το θέμα του Δυτικού Μεσαίωνα

-Berstein S. και P. Milza 1997. *Από τη ρωμαική Ιστορία στα ευρωπαϊκά κράτη. Ιστορία της Ευρώπης*, τ. Α', μτφ. Α.Κ. Δημητρακόπουλος, Αθήνα {ΑΛΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ}

-Le Goff 1993, *Ο πολιτισμός της μεσαιωνικής Δύσης*, μτφ. Ρ. Μπενβενίστε, Θεσσαλονίκη (ΒΑΝΙΑΣ)

-Nicholas David 1999. *Η εξέλιξη του μεσαιωνικού κόσμου*, μτφ. Μ. Τζιαμτζή, Αθήνα (ΜΙΕΤ).

-Μπενβενίστε Ρίκα 2007. *Από τους βαρβάρους στους μοντέρνους. Κοινωνική Ιστορία και ιστοριογραφικά προβλήματα της μεσαιωνικής Δύσης*, Αθήνα (ΠΟΛΗ)

2. Ειδικές μελέτες και εκλαϊκευτικά βιβλία για όψεις του θέματος

-Αβδελά Έ.- Α. Ψαρρά (επιμ.) 1997. *Σιωπηρές ιστορίες. Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*. Συλλογή σχετικών άρθρων με εκτενή εισαγωγή για την ιστοριογραφία του κοινωνικού φύλου, Αθήνα (εκδ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ).

-Alexandre-Bidon Daniele 1999. *Η καθημερινή ζωή των παιδιών στο μεσαίωνα (5ος-15ος αιώνας)*, Αθήνα (εκδ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ)

-Γιαντσή-Μελετιάδη Νικολέττα 2001. *Μορφές γυναικείας δράσης περιθωριακού χαρακτήρα στ Δυτική Ευρώπη κατά τον ύστερο Μεσαίωνα. Το κίνημα των beguinae*, Θεσσαλονίκη

-Καρζής Θ. 1989: *Η γυναίκα στο Μεσαίωνα*, Αθήνα (εκδ. ΦΙΛΙΠΠΟΤΗΣ)

-Rognon Edmond 1998. Η καθημερινή ζωή το έτος 1000, Αθήνα (εκδ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ)

IMX 353	Αγλαΐα Κάσδαγλη	Η ιστορικότητα του κοινωνικού φύλου-ιστοριογραφία και μεσαιωνικές πηγές (Σ)
---------	-----------------	---

Περιγραφή

Με την έννοια «κοινωνικό φύλο» εννοούμε την κοινωνική οργάνωση που καθορίζει τη σχέση μεταξύ των δύο φύλων και στο σεμινάριο αυτό θα εξετάσουμε πώς έχει επεξεργαστεί αυτή την έννοια η σύγχρονη ιστοριογραφία και πώς τέτοιες συζητήσεις μπορούν να βρουν εφαρμογή στην έμφυλη εξέταση ζητημάτων της μεσαιωνικής ιστορίας. Το σεμινάριο θα βασίζεται απόλυτα στη συμμετοχή όλων των μελών που,

αντί για εκτεταμένη παρουσίαση και εργασία στο τέλος του εξαμήνου θα πρέπει κατά τη διάρκεια των σεμιναρίων να διαβάσουν και να παρουσιάσουν μικρά αποσπάσματα πηγών ή σχετικά άρθρα.

Η επαρκής κατανόηση αγγλικών κειμένων είναι απαραίτητη προϋπόθεση. Απαραίτητο επίσης είναι καλό αγγλο-ελληνικό λεξικό, αλλά και ένα καλό αγγλοαγγλικό λεξικό, που να περιλαμβάνει και ειδικούς-ιστορικούς όρους, π.χ. *The Concise Oxford Dictionary* ή το *Collins Internet-Linked Dictionary*.

Τομέας Ιστορίας Νεοτέρων Χρόνων

Ιστορία Νεοτέρων Χρόνων (INX)

INX 339	Έφη Αβδελά	Μορφές πολιτικής βίας στον ευρωπαϊκό 20ό αιώνα (Σ)
---------	------------	--

Περιγραφή

Γενοκτονία, εθνοκάθαρση, τρομοκρατία, εμφύλιος, αλλά και εξέγερση, στάση, κρατική καταστολή, πόλεμος είναι όροι που αναφέρονται σε πράξεις βίας οι οποίες ασκούνται στο όνομα πολιτικών στόχων. Η φυσική βία είναι κοινό μέσο που χρησιμοποιούν άτομα, ομάδες και κυβερνήσεις για να επιτύχουν τους πολιτικούς τους στόχους. Πολλές φορές στην ιστορία η πολιτική βία δεν αναγνωρίζεται ως τέτοια, αλλά εμφανίζεται με άλλους όρους. Για παράδειγμα, άνθρωποι που συλλαμβάνονται για τα πολιτικά τους φρονήματα ή για πράξεις που θεωρούνται ότι στρέφονται ενάντια στο κράτος δεν αναγνωρίζονται πάντοτε ως πολιτικοί κρατούμενοι. Ωστόσο οι μορφές της πολιτικής βίας είναι ιστορικές, δηλαδή αλλάζουν στο χρόνο και στο χώρο. Το σεμινάριο θα εστιάσει στις ποικίλες και συγκεκριμένες μορφές που πήρε σε παγκόσμιο επίπεδο η πολιτική βία κατά τον εικοστό αιώνα – τον οποίο πολλοί ιστορικοί θεωρούν ιδιαίτερα βίαιο. Με αφορμή συγκεκριμένα παραδείγματα θα συζητηθούν ζητήματα όπως: ποια είναι η σχέση ανάμεσα στην ‘πολιτική βία’ και το ‘πολιτικό έγκλημα’; Πώς ορίζεται τι είναι πολιτική βία κάθε φορά και πώς αλλάζει αυτό; Ποιος είναι ο ρόλος του κράτους; Πώς μεταχειρίζονται διάφορα κράτη τους πολιτικούς κρατούμενους; Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στην πολιτική βία και το δίκαιο ή τα ανθρώπινα δικαιώματα; Είναι η πολιτική βία μόνο βία κατά της σωματικής ακεραιότητας ή υπάρχουν και άλλες μορφές; και άλλα.

Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα αναλάβουν να εκπονήσουν εργασία για μια περίπτωση πολιτικής βίας κατά τη διάρκεια του εικοστού αιώνα, στην Ελλάδα ή σε κάποια άλλη χώρα, και να την παρουσιάσουν. Θα κληθούν επίσης να συμμετάσχουν στις συζητήσεις, να διαβάσουν κείμενα και να γράψουν σχόλια και περιλήψεις σε αυτά. Επειδή η ελληνόφωνο σχετική βιβλιογραφία είναι περιορισμένη, καλό είναι όσοι/όσες επιλέξουν το σεμινάριο να γνωρίζουν μια ξένη γλώσσα.

Τομέας Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών

Τουρκολογία (ΤΟΥ)

ΤΟΥ 171	Αντώνης Αναστασόπουλος	Η Οθωμανική Κωνσταντινούπολη (Π)
---------	------------------------	----------------------------------

Διεξάγεται: Τρίτη, 8.30'-11.30', αίθ. Γ

Περιγραφή

Η οθωμανική Κωνσταντινούπολη αποτελούσε μια από τις λαμπρότερες και μεγαλύτερες πόλεις του κόσμου, πρωτεύουσα μιας από τις ισχυρότερες αυτοκρατορίες της εποχής της. Σκοπός του μαθήματος είναι η προσέγγιση της οθωμανικής πρωτεύουσας αφενός ως έδρας της κρατικής εξουσίας και αφετέρου ως πόλης, στη μακρά διάρκεια από την οθωμανική κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1453 ως την κατάργηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1923, έτσι ώστε οι φοιτητές να εξοικειωθούν με βασικά ζητήματα και φαινόμενα που την αφορούν. Τα θέματα τα οποία θα πραγματευτούμε στη διάρκεια του εξαμήνου θα καλύψουν ένα ευρύ φάσμα από την οργάνωση του παλατιού και την τοπογραφική και πολεοδομική εξέλιξη της πόλης ως τους μηχανισμούς τροφοδοσίας της με είδη πρώτης ανάγκης και την αμφισβήτηση της σουλτανικής εξουσίας με την εκδήλωση εξεγέρσεων.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Στέφανος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ, *Κωνσταντινούπολη: από το Βυζάντιο μέχρι σήμερα*, Εκδόσεις Καρακώτσογλου, Αθήνα 2006
- Τόνια ΚΙΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ (επιμ.), *1453: Η άλωση της Κωνσταντινούπολης και η μετάβαση από τους μεσαιωνικούς στους νεότερους χρόνους*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2005
- Ρομπέρ ΜΑΝΤΡΑΝ, *Η καθημερινή ζωή στην Κωνσταντινούπολη τον αιώνα του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς*, Εκδόσεις Δημ. Ν. Παπαδήμα, Αθήνα 1991
- Μαρίνος ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗΣ, *Η απόλαυση στην οθωμανική Κωνσταντινούπολη*, Περίπλους, Αθήνα 2003
- Cem BEHAR, *A Neighborhood in Ottoman Istanbul: Fruit Vendors and Civil Servants in the Kasap İlyas Mahalle*, State University of New York Press, Άλμπανι 2003
- Ebru BOYAR και Kate FLEET, *A Social History of Ottoman Istanbul*, Cambridge University Press, Κέιμπριτζ 2010
- Zeynep ÇELİK, *The Remaking of Istanbul: Portrait of an Ottoman City in the Nineteenth Century*, University of California Press, Μπέρκλεϊ, Λος Άντζελες και Λονδίνο 1993
- Edhem ELDEM, Daniel GOFFMAN και Bruce MASTERS, *The Ottoman City between East and West: Aleppo, Izmir and Istanbul*, Cambridge University Press, Κέιμπριτζ 1999
- Shirine HAMADEH, *The City's Pleasures: Istanbul in the Eighteenth Century*, University of Washington Press, Σιάτλ και Λονδίνο 2007

Πρόγραμμα μαθημάτων

- 1^ο μάθημα:** Εισαγωγικές παρατηρήσεις σχετικά με την οθωμανική Κωνσταντινούπολη.
- 2^ο μάθημα:** Η οθωμανική κατάκτηση – ο εποικισμός της Κωνσταντινούπολης.
- 3^ο μάθημα:** Η τοπογραφία της Κωνσταντινούπολης.
- 4^ο μάθημα:** Η Κωνσταντινούπολη ως έδρα της εξουσίας (α΄ μέρος): Ο σουλτάνος – το παλάτι – οι Δούλοι της Πύλης.
- 5^ο μάθημα:** [Αργία.]
- 6^ο μάθημα:** Η Κωνσταντινούπολη ως έδρα της εξουσίας (β΄ μέρος): Η κεντρική διοίκηση – ο στρατός – το χαρέμι.
- 7^ο μάθημα:** Εξεγέρσεις κατά της κεντρικής εξουσίας.
- 8^ο μάθημα:** Η τροφοδοσία της Κωνσταντινούπολης.
- 9^ο μάθημα:** Ο πληθυσμός της Κωνσταντινούπολης και οι δραστηριότητες του (με έμφαση στον 17^ο και τον 18^ο αιώνα).
- 10^ο μάθημα:** Η περίοδος της Τουλίπας (1718-1730).
- 11^ο μάθημα:** Ο πολεοδομικός εκσυγχρονισμός της Κωνσταντινούπολης κατά τον 19^ο αιώνα.
- 12^ο μάθημα:** Η κοινωνία και η οικονομία της Κωνσταντινούπολης κατά τον 19^ο αιώνα και τις αρχές του 20^ο αιώνα.
- 13^ο μάθημα:** Το τέλος της οθωμανικής Κωνσταντινούπολης – Ανασκόπηση κεντρικών σημείων του μαθήματος.

TOY 324	Αντώνης Αναστασόπουλος	Οι χριστιανοί και οι εβραίοι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (Σ)
---------	------------------------	--

Διεξάγεται: Δευτέρα, 17.30΄-20.30΄, αίθ. 6

Περιγραφή

Στόχος του σεμιναρίου είναι οι φοιτητές να προσεγγίσουν μέσα από την προετοιμασία και συγγραφή εργασιών διάφορα ζητήματα που άπτονται της θέσης και του βίου των χριστιανών και των εβραίων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η λειτουργία των θεσμών της Αυτοκρατορίας, ως ισλαμικού κράτους, διεπόταν από τους κανόνες του ισλαμικού ιερού νόμου, ο οποίος διασφάλιζε τη ζωή, την περιουσία και τη λατρεία των μη μουσουλμανικών πληθυσμών, των λεγόμενων *ζιμί* (ζιμήδες), προβλέποντας όμως τη θεσμική τους κατωτερότητα έναντι των μουσουλμάνων. Οι φοιτητές καλούνται να διερευνήσουν μέσα από τη μελέτη βιβλιογραφίας και εκδεδομένων πηγών αφενός τις αρχές που διείπαν τη διαβίωση των μη μουσουλμάνων στην Οθωμανική Αυτοκρατορίας και αφετέρου ποικίλες πρακτικές όψεις του βίου τους.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Σία ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, *Μικρά Ασία, 19^{ος} αι. – 1919. Οι ελληνορθόδοξες κοινότητες: από το μιλλέτ των Ρωμιών στο ελληνικό έθνος*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997
- Αντώνης ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, «Οι χριστιανοί στην Τουρκοκρατία και οι οθωμανικές πηγές: η περίπτωση της Βέροιας, π. 1760-1770», *Αριάδνη*, 9 (2003), σ. 71-89
- Ελένη ΓΚΑΡΑ, «Χριστιανοί και μουσουλμάνοι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία των πρώιμων νεότερων χρόνων: ιστοριογραφικές προσεγγίσεις», στο Molly GREENE, *Κρήτη, ένας κοινός κόσμος: χριστιανοί και μουσουλμάνοι στη Μεσόγειο των πρώιμων νεότερων χρόνων*, μτφρ. Ελένη Γκαρά και Θέμις Γκέκου, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2005, σ. 15-37
- Μαρία ΕΥΘΥΜΙΟΥ, *Εβραίοι και χριστιανοί στα τουρκοκρατούμενα νησιά του Ν.Α. Αιγαίου: οι δύσκολες πλευρές μιας γόνιμης συνύπαρξης*, εκδ. Τροχαλία, Αθήνα 1992
- Ελισάβετ Α. ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ, *Δέκα τουρκικά έγγραφα για την Μεγάλη Εκκλησία (1483-1567)*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 1996
- Παρασκευάς ΚΟΝΟΡΤΑΣ, *Οθωμανικές θεωρήσεις για το Οικουμενικό Πατριαρχείο: Βεράτια για τους προκαθήμενους της Μεγάλης Εκκλησίας (17^{ος}-αρχές 20^{ού} αιώνα)*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998
- Δημήτριος ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, *Μεταρρύθμιση και εκκοσμίκευση: προς μια ανασύνθεση της ιστορίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον 19ο αιώνα*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 203
- Esther BENBASSA και Aron RODRIGUE, *The Jews of the Balkans: The Judeo-Spanish Community, 15th to 20th Centuries*, Blackwell, Οξφόρδη και Κέιμπριτζ Μασ. 1995
- Benjamin BRAUDE και Bernard LEWIS (επιμ.), *Christians and Jews in the Ottoman Empire: The Functioning of a Plural Society*, 2 τ., Holmes and Meiers Publishers, Νέα Υόρκη και Λονδίνο 1982
- Avigdor LEVY (επιμ.), *The Jews of the Ottoman Empire*, Darwin Press και Institute of Turkish Studies, Πρίνστον και Ουάσινγκτον 1994

ΤΟΥ 218	Ηλίας Κολοβός	Επίμαχα ζητήματα της ιστορίας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (II)
---------	---------------	---

Διεξάγεται: Δευτέρα, 11:30-14:30, Αίθ. 1

Περιγραφή

Στόχος της παράδοσης είναι να συζητηθούν από τη σκοπιά της ιστορίας επίμαχα ζητήματα που καθορίζουν τις αντιλήψεις της ελληνικής κοινωνίας για το οθωμανικό παρελθόν, την «Τουρκοκρατία», ή τον «τουρκικό ζυγό» (οι όροι θα συζητηθούν αναλυτικά). Θα επιχειρήσουμε να εξετάσουμε τις αντιλήψεις αυτές με βάση τις ιστορικές πηγές που διαθέτουμε για να μελετήσουμε ζητήματα όπως π.χ. το παιδομάζωμα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία (στο μάθημα θα δοθεί αναλυτική μορφή):

Αντώνης Αναστασόπουλος, Ηλίας Κολοβός και Μαρίνος Σαρηγιάννης, «Η Οθωμανική Αυτοκρατορία – Ο Ελλαδικός Χώρος», *Η Οθωμανική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*, Αθήνα 2008, σελ. 23-44 [Βιβλιοθήκη NA499 .O64]

Έφη Αβδελά, *Ιστορία και σχολείο*, Αθήνα 1998 [Βιβλιοθήκη D16.2 A23]

Donald Quataert, *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία: Οι τελευταίοι αιώνες, 1700-1922*, μετ. Μ. Σαρηγιάννης, Αθήνα 2006 [Βιβλιοθήκη DR485 .Q3716].

Daniel Goffman, *Η Οθωμανική αυτοκρατορία και η πρώιμη νεότερη Ευρώπη - Μια νέα ιστορική προσέγγιση*, Αθήνα 2007 [Βιβλιοθήκη DR486 .G6216].

Ελένη Γκαρά, «Χριστιανοί και μουσουλμάνοι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία των πρώιμων νεότερων χρόνων: ιστοριογραφικές προσεγγίσεις», εισαγωγή στην ελληνική έκδοση του βιβλίου της Molly Greene, *Κρήτη: ένας κοινός κόσμος. Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι στη Μεσόγειο των Πρώιμων Νεότερων Χρόνων*, Αθήνα 2005 [Βιβλιοθήκη DF901 C83 G7416]

Αντώνης Αναστασόπουλος, «Οι χριστιανοί στην Τουρκοκρατία και οι οθωμανικές πηγές: η περίπτωση της Βέροιας, π. 1760-1770», *Αριάδνη* 9 (2003), σελ. 429-444 [Βιβλιοθήκη, υπόγειο, Περιοδικά].

Ηρακλής Μήλλας, *Εικόνες Ελλήνων και Τούρκων: σχολικά βιβλία, ιστοριογραφία, λογοτεχνία και εθνικά στερεότυπα*, Αθήνα 2001 [Βιβλιοθήκη LB3048.T8 M45 2001]

Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Κλασική Αρχαιολογία (ΚΑΡ)

ΚΑΡ 148	Αμαλία Αβραμίδου	Επισκόπηση της κεραμικής των αρχαϊκών και κλασσικών χρόνων (Π)
---------	------------------	--

Περιγραφή

Ένα από τα πιο βασικά εργαλεία που διαθέτει η επιστήμη της αρχαιολογίας είναι η μελέτη της κεραμικής. Πιο συγκεκριμένα, η παραγωγή πήλινων αγγείων στον ελλαδικό χώρο από τα γεωμετρικά έως τα ύστερα κλασσικά χρόνια είναι εξαιρετικά σημαντική, καθώς μας δίνει πλήθος πληροφοριών τόσο αναφορικά με ζητήματα κατασκευής, χρήσης και διακόσμησης, αλλά και χρονολόγησης και εμπορίου. Μετά από μερικά εισαγωγικά στοιχεία για την ιστορία της έρευνας θα εξετάσουμε χρονολογικά την εξέλιξη της κεραμικής και αγγειογραφίας σε συγκεκριμένα εργαστήρια (π.χ., κορινθιακό, λακωνικό, αττικό κ.ά.), θα δούμε τί πληροφορίες μας δίνουν σχετικά με την κοινωνία όπου παρήχθησαν και χρησιμοποιήθηκαν, και θα εστιάσουμε σε προβλήματα παραγωγής, διάκοσμου, αλλά και αξίας των αγγείων κατά την αρχαιότητα και σήμερα. Προβλέπεται εκπαιδευτική εκδρομή στις Μαργαρίτες και το Εθνικό Μουσείο, αν υπάρξει ενδιαφέρον από τους φοιτητές.

Προτεινόμενα εγχειρίδια (ΕΥΔΟΞΟΣ):

J. Boardman, Η ιστορία των αρχαίων ελληνικών αγγείων, μτφρ.: Κωνσταντίνος Κοπανιάς, επιστημική επιμέλεια: Δέσποινα Κουτσούμπα, Εκδ. Πατάκη 2006

Brian Sparkes, Ερυθρόν και Μέλαν: Μελέτες στην Αρχαία Ελληνική Κεραμική, μτφρ.: Δ. Τσιαφάκη, Εκδ. Παπαδήμας 2000.

ΚΑΡ 368	Αμαλία Αβραμίδου	Η άλλη όψη της κλασσικής αρχαιολογίας: συλλογές, συναλλαγές και πολιτικές (Σ)
---------	------------------	---

Περιγραφή

Όταν η αρχαιολογία ξεπερνάει τις ακαδημαϊκές αίθουσες και τις ανασκαφές, τότε το ενδιαφέρον που προκαλεί παύει να είναι αμιγώς επιστημονικό, δημιουργώντας ιδιόμορφες καταστάσεις. Για παράδειγμα, τίθενται διλήμματα ηθικής, νομικής, οικονομικής και πολιτικής φύσεως όταν ένας συλλέκτης αγοράζει αρχαιότητες χωρίς να γνωρίζει την προέλευσή τους, όταν ένας καλλιτέχνης κατασκευάζει μια πιστή απομίμηση αρχαίου αντικειμένου με μόνο σκοπό το κέρδος, όταν ένα μουσείο συναλλάσσεται με αρχαιοκάπηλους για να εμπλουτίσει τις συλλογές του ή όταν ένα κράτος επιδιώκει τον επαναπατρισμό αυτού που θεωρεί κληρονομιά του. Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου θα μας προβληματίσουν συγκεκριμένες περιπτώσεις μελέτης που άπτονται των παραπάνω και άλλων συναφών ζητημάτων.

ΚΑΡ 103	Παυλίνα Καραναστάση	Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία. Μία επιστήμη της αρχαιότητας στη σύγχρονη εποχή (Π)
---------	---------------------	--

Περιγραφή

Πρόκειται για μάθημα εισαγωγικού χαρακτήρα, το οποίο ως στόχο έχει την εξοικείωση των φοιτητών με το αντικείμενο και τις μεθόδους της Κλασικής Αρχαιολογίας, δηλαδή της επιστήμης η οποία εξετάζει τα υλικά κατάλοιπα του

ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού από τα τέλη της 2^{ης} χιλιετίας ως τον 4^ο αι. μ.Χ.. Θα παρουσιαστούν κατά περιόδους οι κυριότερες κατηγορίες μνημείων – αρχιτεκτονική και τοπογραφία, πλαστική, ζωγραφική και αγγειογραφία -, και θα συζητηθούν οι μέθοδοι με τις οποίες τα μνημεία μπορούν να χρονολογηθούν, να ερμηνευθούν και να ενταχθούν στα ιστορικά και κοινωνικά τους συμφραζόμενα. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στη σημασία του εμπλουτισμού του κλάδου μέσα από την συνεργασία με συγγενείς επιστήμες (με την Ιστορία, την Μουσειολογία την Κοινωνιολογία και την Ανθρωπολογία.), αλλά και με διάφορους κλάδους των θετικών επιστημών.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- T. Hölscher, *Κλασική Αρχαιολογία. Βασικές γνώσεις* (μετάφραση από τα γερμανικά, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2005)
- Γ. Κοκκορού-Αλευρά, *Η τέχνη της αρχαίας Ελλάδας. Σύντομη ιστορία (1050-50 π.Χ.)* (εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1995³)
- Δ. Πλάντζος, *Ελληνική Τέχνη και Αρχαιολογία, 1100-30 π.Χ.* (εκδ. Καπόν, Αθήνα 2011)
- Schnapp, *Η κατάκτηση του παρελθόντος. Οι Απαρχές της Αρχαιολογίας* (μετάφραση από τα γαλλικά, Πανεπ. Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2007)
- Sparkes (επιμ.), *Ελληνικός πολιτισμός* (μετάφραση από τα αγγλικά, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2002)
- S. Alcock - R. Osborne (επιμ.), *Classical archaeology* (Oxford 2007)
- Bähler, *Archäologie und Chronologie. Eine Einführung (Einführung: Archäologie)*, (Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 2004)
- J. Bergemann, *Orientierung Archäologie - was sie kann, was sie will* (Reinbek bei Hamburg 2000).
- I. Hodder, *Διαβάζοντας το παρελθόν. Τρέχουσες ερμηνευτικές προσεγγίσεις στην αρχαιολογία* (μετάφραση από τα αγγλικά, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2002).
- H. Borbein, T. Hölscher, P. Zanker (εκδ.), *Klassische Archäologie. Eine Einführung*. Reimer, Berlin 2000
- F. Lang, *Klassische Archäologie - eine Einführung in Methode, Theorie und Praxis*. Francke, Tübingen 2002.
- Renfrew - P. Bahn, *Αρχαιολογία. Θεωρίες, Μεθοδολογία και Πρακτικές εφαρμογές* (μετάφραση από τα αγγλικά, εκδ.Καρδαμίτσα, Αθήνα 2002).
- U. Sinn, *Einführung in die Klassische Archäologie*. Beck, München 2000.

KAP 332	Παυλίνα Καραναστάση	Αττικά επιτύμβια ανάγλυφα των κλασικών χρόνων (Σ)
---------	---------------------	---

Περιγραφή

Τα αττικά επιτύμβια ανάγλυφα του δεύτερου μισού του 5^{ου} και του 4^{ου} αι. π.Χ. αποτελούν μία από τις σημαντικότερες και πλέον πολυάριθμες κατηγορίες μνημείων πλαστικής της ελληνικής αρχαιότητας. Τα μνημεία αυτά δεν λειτουργούσαν απλά ως σήματα τάφων και ως μέσον για την διατήρηση της μνήμης των νεκρών, αλλά

αποτύπωναν επίσης τους δεσμούς με τα προσφιλή τους πρόσωπα καθώς και την κοινωνική θέση των ίδιων και της οικογένειάς τους. Αντίστοιχα εμφανίζονται μεταξύ των παραγγελιοδοτών και μέτοικοι και ξένοι, οι οποίοι αποθανατίζονταν επίσης μέσω πολυτελών ταφικών μνημείων, επιδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό την επιτυχία και το κοινωνικό τους κύρος. Παράλληλα με τα ιδιωτικά υπήρχαν και επίσημα κρατικά ταφικά μνημεία με γλυπτή διακόσμηση, με τα οποία τιμούσε η πόλη τους πεσόντες σε μάχες υπέρ πατρίδος. Τα ζητήματα αυτά θα αποτελέσουν τον κεντρικό άξονα του μαθήματος και θα εξεταστούν με βάση επίλεκτα μνημεία της συγκεκριμένης κατηγορίας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- H. Diepolder, Die attischen Grabreliefs des 5. und des 4. Jahrhunderts v.Chr. (Berlin 1931)
- K. Friis Johansen, The Attic Grave Reliefs of the Classical Period (1951)
- G. M. A. Richter, The Archaic Gravestones of Attica (1961)
- D. C. Kurtz - J. Boardman, Greek Burial Customs (1971)
- S. C. Humphreys, Family tombs cult in ancient Athens: tradition or traditionalism?, *JHS* 100, 1980, 96-126.
- B. Schmaltz, Griechische Grabreliefs (Darmstadt 1983)
- G. Kokula, Marmorlutrophoren, 10. Beih. AM (1984)
- R. Garland, *The Greek Way of Death* (New York, 1985)
- Morris, Burial and ancient Society. The rise of the Greek city-state (Cambridge 1987)
- T.H. Nielsen *et al.* 'Athenian grave monuments and social class', *Greek, Roman and Byzantine Studies* 30 (1989) 411-20
- Morris, *Death Ritual and Social Structure in Classical Antiquity* (Cambridge 1992)
- Ch. Clairmont, Classical Attic Tombstones, 9 τόμοι (Kilchberg 1993)
- Scholl, Die attischen Bildfeldstelen des 4. Jhs. v.Chr. Untersuchungen zu den kleinformatigen Grabreliefs im spätklassischen Athen, 17. Beih. AM (1996)
- J. Bergemann, Demos und Thanatos (München 1997)
- R. E. Leader, 'In death not divided: Gender, family, and status on Classical Athenian grave stelae', *American Journal of Archaeology* Vol. 101, no. 4 (Oct), (1997), 683-699.
- R. Osborne, 'Law, the democratic citizen and the representation of women in Classical Athens', *Past and Present* No. 155 (May, 1997), 3-33.
- Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά, Αττικά κλασικά επιτύμβια ανάγλυφα (Αθήνα 1998)
- N. Himmelmann, Attische Grabreliefs (Wiesbaden 1999)
- K. Stears, 'The times they are a'changing: developments in fifth-century Athenian funerary monuments', in G. Oliver, ed., *The epigraphy of death: studies in the history and society of Greece and Rome* (Liverpool 2000), 25-58
- F. Hildebrandt, Die attischen Namenstelen. Untersuchungen zu Stelen des 5. und 4. Jahrhunderts v.Chr. (Berlin 2006)

Βυζαντινή Αρχαιολογία (ΒΑΡ)

BAP 174	Όλγα Γκράτζιου	Ο αυτοκράτορας και η αυτοκρατορική εικονογραφία στη Βυζαντινή Τέχνη (II)
---------	----------------	--

Περιγραφή

Απεικονίσεις του αυτοκράτορα είναι αρκετά συχνές τη βυζαντινή εποχή. Εμφανίζονται σε υπερμεγέθεις αλλά και σε μικροσκοπικές διαστάσεις, πάνω σε διάφορα υλικά, επεξεργασμένες με ποικίλες τεχνικές. Μνημεία που κοσμούσαν δημόσιους χώρους διακήρυσσαν τη μοναδικότητα της εξουσίας του στην οικουμένη. Άλλοτε όμως εμφανίζονται σε πολυτελή μικροαντικείμενα και οπωσδήποτε πάνω σε νομίσματα. Στην παράδοση ΒΑΡ 174 θα εξεταστούν οι τρόποι απεικόνισης του αυτοκράτορα αλλά και οι λειτουργίες που επιτελούσαν τα αντικείμενα που έφεραν την εικόνα του. Δημόσια μνημεία, απεικονίσεις που στόχευαν στην προπαγάνδα, που υποστήριζαν την εξωτερική πολιτική, που επιζητούσαν να νομιμοποιήσουν μια κατάχρηση της εξουσίας, άλλες που σήμαιναν απλώς την κρατική πιστοποίηση της γνησιότητας και οπωσδήποτε τα αυτοκρατορικά δώρα, δώρα του αυτοκράτορα προς τρίτους ή προσφορές που δεχόταν ο αυτοκράτορας, είναι τα παραδείγματα που θα μας απασχολήσουν. Με την εξέτασή τους θα παρακολουθήσουμε τις αντιλήψεις που επικρατούσαν για την αυτοκρατορική εξουσία και για την ιστορία, θα κατανοήσουμε όψεις του αυτοκρατορικού θεσμού, ενώ κάποια από τα δείγματα που θα αναλυθούν θα μας επιτρέψουν να παρατηρήσουμε τις μεταβολές μέσα στο χρόνο.

Για άμεση βιβλιογραφική ενημέρωση δείτε τον Κατάλογο Έκθεσης: *Το Βυζάντιο ως Οικουμένη*, Αθήνα, Βυζαντινό Μουσείο, 2001

Όπως πάντα η παράδοση θα υποστηρίζεται από μια μικρή σειρά βιβλίων στο ειδικό ράφι της βιβλιοθήκης και από επιμέρους βιβλιογραφικά υλικά αναρτημένα στην ηλεκτρονική φόρμα του e-learn.

BAP 389	Όλγα Γκράτζιου	Η τέχνη των βυζαντινών εικόνων (Σ)
---------	----------------	------------------------------------

Περιγραφή

Στο σεμινάριο αυτό θα εξεταστεί μια ιδιαίτερη κατηγορία έργων βυζαντινής τέχνης, **οι φορητές εικόνες**. Τα υλικά από τα οποία αποτελούνται και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή τους θα είναι ένα από τα ζητήματα που θα μας απασχολήσουν. Θα εξεταστούν επίσης οι χρήσεις των εικόνων και ο ρόλος τους στη θρησκευτική ζωή με σκοπό να διερευνηθούν οι απαιτήσεις του είδους, να προσεγγιστεί το ιδιαίτερο καλλιτεχνικό ύφος τους και να εντοπιστούν παράγοντες που συντελούν στη μεταβολή του ύφους αυτού με την πάροδο των αιώνων. Οι φοιτητές που θα παρακολουθήσουν το σεμινάριο θα έχουν την υποχρέωση να συμμετέχουν ενεργά μελετώντας και συζητώντας επιλεγμένες μελέτες σχετικά με τα ζητήματα αυτά και τελικά θα πρέπει να παρουσιάσουν προφορικά και γραπτά σεμιναριακή εργασία. Ενότητες θεμάτων για σεμιναριακές εργασίες είναι ενδεικτικά οι ακόλουθες:

Εικόνες ζωγραφισμένες σε ξύλο: οι τεχνικές κατασκευής

Ψηφιδωτές εικόνες

Εικονίδια από πολυτελή υλικά

Εικόνες πάνω στην πέτρα

Οι επενδύσεις των εικόνων: υλικά, τεχνικές, σκοπιμότητα

Εικονογραφικοί οδηγοί, σχέδια, προσχέδια, αντίβολα.

Εικόνες για δημόσια προσκύνηση: όψεις της λατρείας των εικόνων

Βιβλιογραφία για ένα πρώτο ξεκίνημα:

Π.Βοκοτόπουλος, *Ελληνική Τέχνη: Βυζαντινές εικόνες*, Αθήνα 1995

Βυζαντινές Εικόνες. Τέχνη, τεχνική και τεχνολογία. Επιμ. Μαρία Βασιλάκη, Ηράκλειο 2002

Μαρία Βασιλάκη, *Από τους εικονογραφικούς οδηγούς στα σχέδια εργασίας των μεταβυζαντινών ζωγράφων. Το τεχνολογικό υπόβαθρο της βυζαντινής εικονογραφίας*, Αθήνα 1995.

BAP 389	Βίκυ Φωσκόλου	Μεσοβυζαντινή και υστεροβυζαντινή ζωγραφική (Π)
---------	---------------	---

Περιγραφή

Στόχος του μαθήματος είναι μια πρώτη γνωριμία με τη ζωγραφική της μέσης και ύστερης βυζαντινής εποχής. Θα εξεταστούν οι βασικές κατηγορίες ζωγραφικών έργων, δηλ. μνημειακή ζωγραφική (ψηφιδωτά και τοιχογραφίες), εικονογραφημένα χειρόγραφα και εικόνες από τον 9^ο έως και τον 15^ο αιώνα. Σε κάθε ενότητα μαθημάτων θα δίνεται ενδεικτική βιβλιογραφία και σχετικές μελέτες θα αναρτηθούν στην ηλεκτρονική σελίδα στο e-learn

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Αχειμάστου-Ποταμιάνου Μ., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινές τοιχογραφίες*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1994.

Βοκοτόπουλος Π., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινές εικόνες*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.

Γαλάβαρης Γ., *Ελληνική Τέχνη. Ζωγραφική βυζαντινών χειρογράφων*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.

Λούντζου Τζ., *Πρώιμη Χριστιανική και Βυζαντινή Τέχνη*, Αθήνα (Εκδ. Καστανιώτη) 1999, (μτφρ. από τα αγγλικά Μ. Αγγελίδου).

Χατζηδάκη Ν., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινά ψηφιδωτά*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.

BAP 379	Βίκυ Φωσκόλου	Ζητήματα εικονογραφίας βυζαντινής ζωγραφικής (Σ)
---------	---------------	--

Περιγραφή

Πρωταρχικός στόχος του σεμιναρίου είναι η εξοικείωση με βασικές έννοιες που αφορούν τη μελέτη της βυζαντινής ζωγραφικής, όπως π.χ. εικονογραφικό πρόγραμμα, εικονογραφία και εικονογραφική ανάλυση. Παράλληλα, στόχος του σεμιναρίου θα είναι η γνωριμία με τις διαφορετικές μεθοδολογικές και θεωρητικές προσεγγίσεις, τις διαφορετικές σχολές, στην έρευνα των παραπάνω ζητημάτων. Τέλος, βασικός σκοπός μας επίσης θα είναι η εκμάθηση των βασικών αρχών της έρευνας και της εκπόνησης μιας επιστημονικής εργασίας.

Τα παραπάνω θα τα επιτύχουμε μελετώντας και σχολιάζοντας σε ενότητες περισσότερων μαθημάτων επιστημονικές συμβολές, άρθρα ή κεφάλαια από βιβλία, που αποτελούν πλέον έργα αναφοράς, δηλ. μελέτες που έφεραν μια τομή στην έρευνα των σχετικών ζητημάτων.

Ιστορία Τέχνης της Δύσης (ΙΤΔ)

ΙΤΔ 121	Παναγιώτης Ιωάννου	Ο Ραφαήλ και η κλασική τέχνη (ΙΙ)
---------	--------------------	-----------------------------------

Περιγραφή

Ενότητες μαθήματος:

- Βιογραφικά στοιχεία. Πηγές. Βιβλιογραφία.
- Η τέχνη έως τον Ραφαήλ
- Η Πρώιμη Αναγέννηση και η μαθητεία του Ραφαήλ στο περιβάλλον του Ουρμπίνο
- Η φλωρεντινή περίοδος του Ραφαήλ
- Η έννοια της Κλασικής Αναγέννησης-
- Τα έργα στη Ρώμη. Οι Αίθουσες του Βατικανού
- Άλλα έργα της ρωμαϊκής περιόδου
- Η αρχιτεκτονική του Ραφαήλ
- Το εργαστήριο του Ραφαήλ
- Τα χαρακτηριστικά του Μαρκαντόνιο Ραϊμόντι και η διάδοση των έργων του Ραφαήλ
- Ο Ραφαηλισμός στον 16ο και τον 17ο αιώνα

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- M. Salmi (επιμ.), *Raffaello, l'opera: Le fonti, la fortuna*, 2 τόμοι, Νοβάρα 1968
- K. Oberhuber. *Raffaello*, Μιλάνο 1982
- R. Jones / N. Penny, *Raphael*, Νιου Χέιβεν - Λονδίνο 1983
- J. H. Beck, *Raphael*, Νέα Υόρκη 1994
- Όλο το ζωγραφικό έργο του Ραφαήλ, επιμ. Pierluigi de Vecchi, πρόλογος και προσθήκες στην ελληνική έκδοση Α. Κωτίδης, Αθήνα 1995
- Raphael: From Urbino to Rome*, κατάλογος έκθεσης, επιμ. H. Chapman / T. Henry / C. Plazzotta, Λονδίνο 2004–2005
- R. Goffen, *Renaissance rivals: Michelangelo, Leonardo, Raphael, Titian*, Νιου Χέιβεν – Λονδίνο, Yale University Press, 2004
- The Cambridge Companion to Raphael*, επιμ. M. B. Hall, Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, 2005

ΙΤΔ 150	Τιτίνα Κορνέζου	Ο Ρούμπενς και η τέχνη της εποχής του (ΙΙ)
---------	-----------------	--

Περιγραφή

Με επίκεντρο το βίο και το έργο του φλαμανδού ζωγράφου Πιέτερ Πάουλ Ρούμπενς (1577-1640), προσεγγίζονται ευρύτερα ζητήματα σχετικά με τις προϋποθέσεις της

καλλιτεχνικής δημιουργίας στην εποχή του μπαρόκ. Η παράδοση περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες:

1. Εισαγωγικά: ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο/παρουσίαση της βιβλιογραφίας
2. Τα βιογραφικά του Ρούμπενς – πηγές
3. Ο Ρούμπενς στην Ιταλία: αρχαιότητα και σύγχρονη καλλιτεχνική παραγωγή
4. Αμβέρσα: το εργαστήρι του ζωγράφου
5. Τέχνη και αντιμεταρρύθμιση
6. Το πορτρέτο στην ζωγραφική του μπαρόκ και η συμβολή του Ρούμπενς
7. *Pictor doctus*: η περίπτωση του Ρούμπενς
8. Τέχνη και προπαγάνδα: ο κύκλος της Μαρίας των Μεδίκων
9. Τέχνη και διπλωματία στις ευρωπαϊκές αυλές
10. Μυθολογικά θέματα: έργα για την ισπανική αυλή
11. Η ‘ανακάλυψη’ της φλαμανδικής παράδοσης: έργα της δεκαετίας 1630-40
12. Πρόσληψη του έργου του Ρούμπενς
13. Ανακεφαλαίωση- προετοιμασία για εξετάσεις

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Corpus Rubenianum Ludwig Burchard, Λονδίνο – Νέα Υόρκη, 1968-1997, 12 τομ.

Svetlana ALPERS, *The Making of Rubens*, Yale University press, 1995

Christina Lohse BELKIN, *Rubens*, Phaidon, Λονδίνο, 1998

Fiona DONOVAN, *Rubens and England*, Yale University press, 2004

Nadeije LANEYRIE-DAGEN, *Rubens*, Παρίσι, 2003

Ann SUTHERLAND-HARRIS, *Seventeenth century Art and Architecture*, Λονδίνο, 2005

Peter C. SUTTON- Marjorie WIESEMAN (επιμ.), *The age of Rubens*, κατ. έκθεσης, Βοστόνη – Τολέντο, 1993

Peter C. SUTTON (et als), *Drawn by the brush: oil sketches by P. P. Rubens*, Yale University press, 2004

Έλληνες Θεοί και ήρωες στον καιρό του Ρούμπενς και του Ρέμπραντ, επιμ. Α. Ταμβάκη, κατάλ. έκθ., Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα, 2000